

Mangel på information om frit valg af plejebolig svækker ældres selvbestemmelse

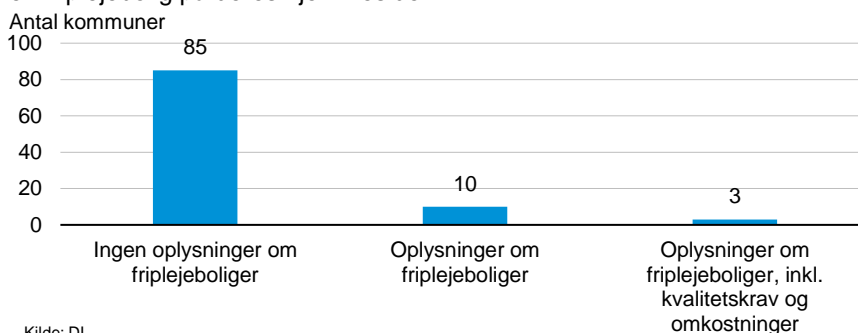
85 ud af landets 98 kommunerne oplyser ikke om mulighederne for at vælge en friplejebolig. Den manglende information til ældre og pårørende svækker de ældres ret til selvbestemmelse i valget af plejebolig.

Få kommuner informerer om friplejeboliger

Antallet af friplejeboliger er stigende i disse år,¹ men størstedelen af kommunerne informerer ikke de ældre om muligheden for at træffe et frit valg om plejebolig. En gennemgang af kommunernes hjemmesider viser, at kun 13 ud af 98 kommuner oplyser om friplejeboliger.

Kommunerne informerer ikke om retten til at vælge en friplejebolig

Fordeling af kommuner efter om de nævner mulighederne for at vælge en friplejebolig på deres hjemmesider

¹ DI (2020). Friplejeboliger er i stigende vækst – men udgør fortsat en lille del af det samlede marked.

Fire kriterier for tilvejebringelsen af et informeret valg af plejebolig.

Ifølge serviceloven har borgere visiteret til en plejebolig ret til selv at vælge, hvilket plejehjem de ønsker at bo på, herunder også uden for sin hjemkommune.² Da kommunerne generelt er forpligtede til levere information, der gør det lettere for borgerne at sammenligne forskellige plejehjem og gøre brug af det frie valg³, bør de også informere borgerne om muligheden for at vælge en friplejebolig. Det gælder uanset om friplejeboliger findes i de pågældende kommuner eller ej.

Udover oplysninger om retten til at vælge en friplejebolig, kan tre yderligere kriterier for en tilstrækkelig tilvejebringelse af information til borgerne opstilles i forbindelse med valget af plejebolig. Det gælder oplysninger om, hvilke plejehjem, borgeren har mulighed for at vælge imellem samt information om tilfredsheden blandt beboerne på dem. Endelig vurderes aktualiteten af oplysningerne baseret på, hvornår de senest er opdaterede.⁴ Tilsammen giver de fire kriterier således et billede af kommunernes overordnede informationsniveau til borgerne.⁵

Kriterie	Definition
Rettigheder (0-2 point)	Kommunen oplyser, at borgeren har ret til også at vælge en friplejebolig og beskriver eksplicit, at dette ikke koster ekstra samt at der gælder de samme kvalitetskrav på tværs af plejeboligtyper.
Valgmuligheder (0-1 point)	Kommunen oplyser hvilke plejecentre, borgeren kan vælge imellem.
Brugertilfredshed (0-2 point)	Kommunen offentliggør en brugertilfredshedsundersøgelse, hvor kvaliteten sammenlignes på tværs af plejecentre i kommunen.
Aktualitet (0-1 point)	Kommunens oplysninger om plejeboligtyper, valgmuligheder mv. er senest opdateret inden for de sidste to år.

² Sundhedsstyrelsen (2019). Friplejeboliger.

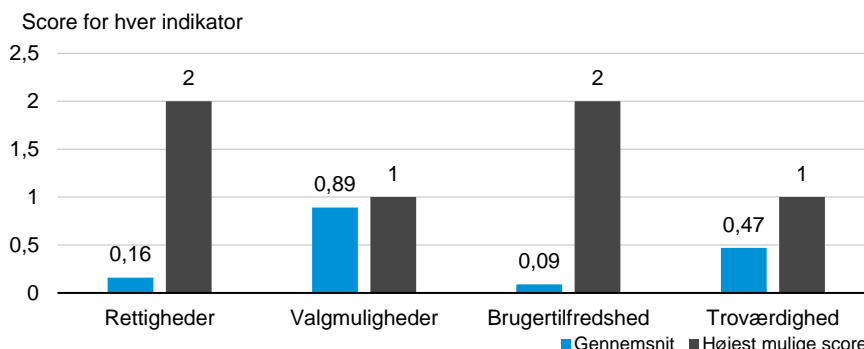
³ Bekendtgørelse om plejehjem og beskyttede boliger, §13

⁴ Med inspiration fra Moberg, L. et al. (2016, 284). User choice in Swedish eldercare – conditions for informed choice and enhanced service quality. *Journal of European Social Policy*, vol. 26(3): 291-295

⁵ For en uddybning af valget af indikatorer samt kodningen heraf henvises til analysens metodeafsnit.

Manglende information om rettigheder og brugertilfredshed

Kommunernes gennemsnitlige scores for hver af de fire indikatorer

Anm.: De blå søjler angiver de 98 kommuner gennemsnitlige score for hver af de fire indikatorer, mens de mørke søjler angiver den højeste muligt opnåelige score for den pågældende indikator.

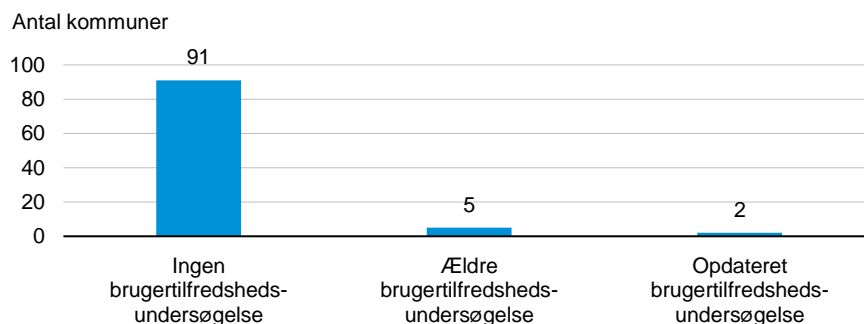
Kilde: DI

Udover manglen på information om borgernes rettigheder til at vælge friplejeboliger, viser opgørelsen også, at kommunerne generelt ikke stiller opdaterede oplysninger om brugertilfredsheden på plejecentrene til rådighed. Det er kun tilfældet for to af landets 98 kommuner.

Kun to kommuner har offentliggjort borgernes vurderinger

Få kommuner har offentliggjort en opdateret brugertilfredshedsundersøgelse på plejeboligområdet

Fordeling af kommuner efter, om de har offentliggjort brugertilfredshedsundersøgelser der gør det muligt at sammenligne forskellige plejecentre

Anm.: Figuren omfatter samtlige 98 kommuner. Kommuner, der kun har kommunale plejecentre, tildeles point hvis blot de har offentliggjort undersøgelser der gør det muligt at sammenligne brugertilfredsheden på tværs af disse

Kilde: DI

Ingen kommuner har gjort borgernes vurdering nem tilgængelig

Desuden er der ingen af de kommuner, der har gennemført en brugertilfredshedsundersøgelse, der har gjort den let tilgængelig ved at offentliggøre den på samme underside som de øvrige oplysninger om plejeboliger. Gennemførte brugertilfredshedsundersøgelser kan kun understøtte beslutningen om plejeboligvalg for borgere, som aktivt søger efter oplysninger om brugertilfredshed og lykkes med at finde dem på undersider til hjemmesiden, der ikke umiddelbart har at gøre med plejeboliger i øvrigt.

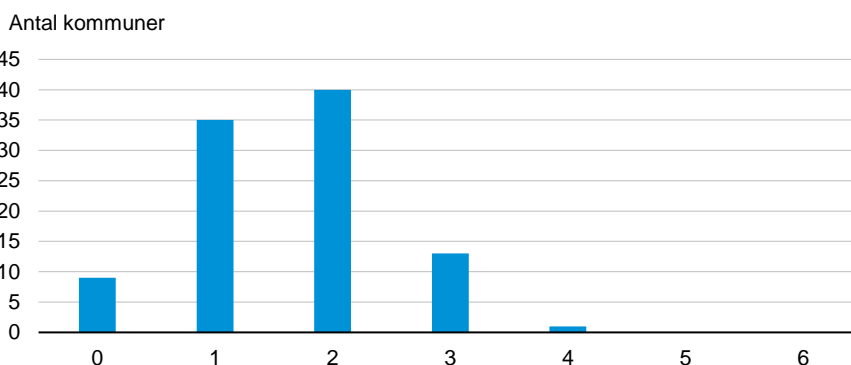
Friplejehjem udelades fra lister over valgmuligheder

Resultaterne af opgørelsen viser desuden, at de fleste kommuner har offentliggjort en oversigt over de ældres valgmuligheder mht. forskellige plejeboliger og -centre. For i alt 11 kommuner er oversigterne dog enten mangelfulde eller utilgængelige. Heraf har fire kommuner eksempelvis udeladt et konkret friplejehjem, der befinder sig inden for kommunegrænsen, fra deres oversigter.

De generelt manglende oplysninger om retten til at vælge en friplejebolig og brugertilfredsheden betyder samlet set, at langt de fleste kommuner har et lavt informationsniveau på området. 97 ud af 98 kommuner befinder sig således i den lave ende af skalaen med en score på mellem 0 og 3, mens ingen kommuner leverer et højt informationsniveau med en score på 5 eller 6.

Lavt overordnet informationsniveau om plejeboliger

Kommunernes fordeling efter samlet score på de fire parametre

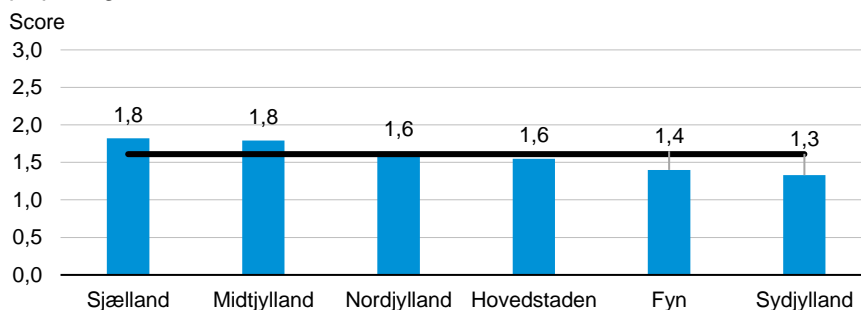
Anm.: De blå søjler angiver antallet af kommuner, der har modtaget den pågældende samlede score fra 0-6.
Kilde: DI.

Sjællandske og midtjyske kommuner giver lidt bedre information

Til trods for det generelt lave informationsniveau kan der spores en vis geografisk variation, idet kommunerne på Sjælland og i Midtjylland generelt ligger på et lidt højere niveau end de øvrige kommuner målt på den samlede skala. Kommunerne i disse områder har et gennemsnitligt informationsniveau på 1,8.

Sjællkandske og midtjyske kommuner har højest informationsniveau

Kommunernes gennemsnitlige score for informationsniveau for frit valg af plejebolig fordelt efter landsdel

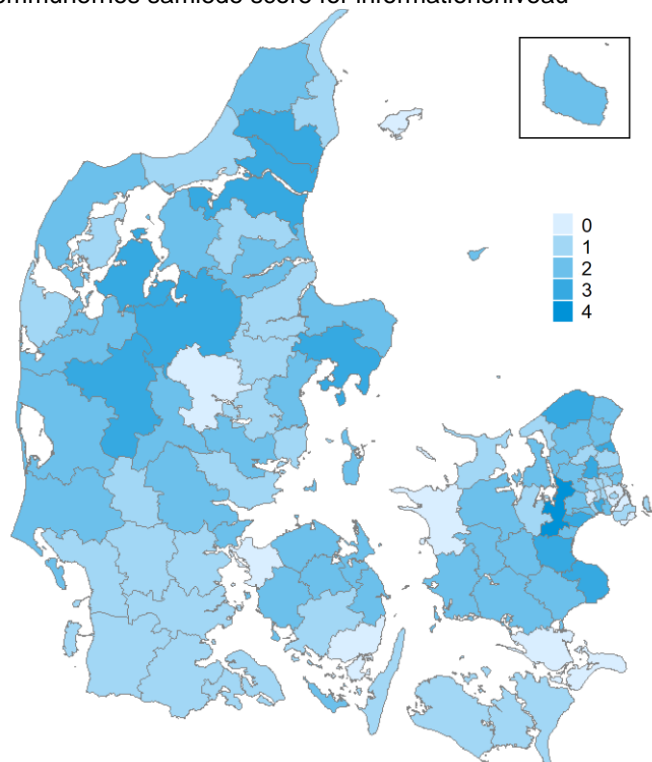
Anm.: De blå søjler angiver den gennemsnitlige score på den samlede skala for informationsniveau for kommunerne i de pågældende landsdele. Det simple gennemsnit (1,61) på tværs af alle kommuner er angivet ved den sorte linje.

Kilde: DI

Tendenserne kommer også til udtryk ved at betragte værdierne for kommunernes samlede informationsniveau på et danmarkskort. Her fremgår det bl.a., at to kommuner på hhv. Fyn og Sjælland og en enkelt i Midtjylland ikke lever op til et eneste af de fire kriterier og derfor ikke har modtaget nogle point i opgørelsen. I den anden ende af skalaen finder vi Roskilde Kommune, der har det højeste informationsniveau blandt de 98 kommuner. Det skyldes især tilstedeværelsen af en opdateret brugertilfredshedsundersøgelse, der gør det muligt at sammenligne kvaliteten på tværs af kommunens plejecentre.

Enkelte kommuner lever ikke op til et eneste informationskriterie

Kommunernes samlede score for informationsniveau

Kilde: DI

Operationalisering af informationsbegrebet

Metode

Til denne analyse er udvalgt fire indikatorer, der tilsammen skal give et billede på, hvorvidt og i hvilken udstrækning den enkelte kommune stiller tilstrækkelig information til rådighed for den visiterede ældre borger, således at der kan træffes et informeret frit valg af plejebolig.

Indikatorerne er udvalgt med inspirationen fra Moberg et al. (2016). *"User choice in Swedish eldercare – conditions for informed choice and enhanced service quality."*⁶ Nedenstående indikatorer afspejler kun et mindre udsnit af kriterier, som kommunerne kan forventes at leve op til i forbindelse med vejledning af de ældre i valget af plejebolig.

⁶ Det nævnte studie tager udgangspunkt i hjemmepleje, men det vurderes, at de overordnede kriterier for informeret beslutningstagning også er relevante i forbindelse med valget af plejebolig.

Kodning af kommunernes information vedrørende plejeboliger

Indikator	Målepunkt	Kodning
Vejledning i rettigheder	Beskriver kommunen hvilke vilkår, der gælder for borgeren i forbindelse med frit valg af plejebolig, herunder muligheden for at vælge en friplejebolig? (1 point) <i>Tillæg (yderligere 1 point):</i> Nævnes det eksplicit, at valget af en friplejebolig ikke er forbundet med ekstra omkostninger eller at disse skal levere minimum samme kvalitet som kommunens plejecentre?	Ja (1-2) / Nej (0)
Vejledning i valgmuligheder	Har kommunen opgjort en samlet liste over samtlige plejeboligafdelinger, og optræder denne liste sammen med de øvrige oplysninger om plejeboliger?	Ja (1) / Nej (0)
Brugertilfredshed	Har kommunen gennemført brugertilfredshedsundersøgelser, der som minimum gør det muligt at sammenligne den generelle tilfredshed på tværs af plejecentrene i kommunen? (1 point) <i>Tillæg (yderligere 1 point):</i> Er brugertilfredshedsundersøgelsen gennemført inden for de seneste to år?	Ja (1-2) / Nej (0)
Aktuel information	Er de generelle oplysninger senest opdateret inden for de sidste to år? ⁷	Ja (1) / Nej (0)

Moberg et al. (2016) peger på en lang række yderligere og mere omfattende kriterier for oplysninger, som kommunerne kunne vælge at stille til rådighed for i højere grad at understøtte borgernes beslutningstagning.⁸ De udvalgte indikatorer skal således betragtes som udtryk for et *minimumsniveau* af information, som kommunerne kan forventes at stille til rådighed.

Kodning af informationsniveau

For hver overordnet parameter angives den mulige variation i pointtildelingen ift. kodning af de enkelte indikatorer. For to ud af fire indikatorer tages der blot udgangspunkt i en binær konstatering,

⁷ Hvis ikke det fremgår af hjemmesiden, hvornår oplysningerne sidst er opdaterede, tildeles scoren "0".

⁸ Eksempelvis objektive mål for plejepersonalets kompetencer i form af uddannelsesgrader, eller opsætning af et interaktivt værktøj på hjemmesiden, hvorefter den ældre let kan sammenligne valgmuligheder på tværs af selvvalgte relevante kriterier (Moberg et al. 2016: 287).

mens der for indikatorerne vedr. vejledning i rettigheder samt brugertilfredshed tildeles 1-2 point afhængigt af opfyldelse af kriterierne for tillægspoint. Kodningen er foretaget i december 2020 og januar 2021.

Empirisk grundlag

Vurderingen af kommunernes vejledende informationsniveau vedr. valg af plejebolig tager udgangspunkt i kommunernes primære underside vedr. boliger til ældre. Da indikatorerne ikke forudsætter tilstedeværelsen af friplejeboliger i de enkelte kommuner, indgår samtlige 98 kommuner i datamaterialet. Kommuner uden friplejehjem vurderes således på, om de 1) generelt oplyser om retten til at vælge en friplejebolig, eksempelvis i en nabokommune, 2) om de har offentliggjort en oversigt over valgmulighederne i form af kommunens forskellige plejecentre⁹, 3) om de har offentliggjort en opdateret brugertilfredshedsundersøgelse, der gør det muligt at sammenligne kvaliteten på tværs af disse, og 4) om de generelle oplysninger opdateret inden for seneste to år.

Brugertilfredshedsundersøgelser er generelt også undersøgt ved at søge kommunernes øvrige hjemmesider igennem i tilfælde af, at disse ikke fremgår af undersiden vedrørende plejeboliger.

---

⁹ I de få tilfælde, hvor der kun findes ét plejecenter, tildeles scoren "1" hvis denne afdeling er opført.